

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 2/2019-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. januára 2019 predbežne prerokoval sťažnosť Domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov Rača, Pri vinohradoch 267, Bratislava, právne zastúpeného advokátskou kanceláriou Kolíková & Partners, s. r. o., Radvanská 21, Bratislava, v mene ktorej koná advokát Mgr. Lukáš Opett, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 288/2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov Rača o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. októbra 2018 doručená sťažnosť Domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov Rača (ďalej

len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 288/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza tieto relevantné skutočnosti:

«Dňa 30.12.2016 bol okresnému súdu doručený „Návrh na vydanie platobného rozkazu (Žaloba na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 1.161,10 EUR s príslušenstvom)“. Dňa 10.01.2017 mal byť súdny spis predložený vyššiemu súdnemu úradníkovi na ďalšie konanie (príloha č. 4). Uznesením okresného súdu č. k. 15C 288/2016-43 zo dňa 26.01.2017 (ďalej len „uznesenie“) vyzval žalovanú, aby sa vyjadrila k žalobe sťažovateľa. Uznesenie bolo vypravené až 08.02.2018 (príloha č. 5). Dňa 03.02.2017 doručil právny zástupca sťažovateľa okresnému súdu vyčíslenie trov právneho zastúpenia. Dňa 12.02.2018 bol právny zástupca sťažovateľa nahliadať do súdneho spisu. V súdnom spise boli zaznamenané len vyššie uvedené úkony. V spise sa nenachádzala ani doručienka k uzneseniu. Do dnešného dňa okresný súd nedoručil sťažovateľovi vyjadrenie žalovanej, nenariadil termín pojednávania ani iným spôsobom vo veci nekoná.»

3. Podľa názoru sťažovateľa *„postupom okresného súdu vznikli v predmetnom súdnom konaní prietahy v období od 26.01.2017 do 08.02.2018 ako aj v nasledujúcom období od 09.02.2018 až do podania ústavnej sťažnosti“*. Sťažovateľ je presvedčený, že jeho *„práva... boli porušené.“*

4. Sťažovateľ v sťažnosti zdôrazňuje najmä to, že *„... ide o súdne konanie o návrhu sťažovateľa na vydanie platobného rozkazu, resp. o žalobu na vydanie bezdôvodného obohatenia... hoci vec bola predložená na ďalšie konanie... nejde o konanie skutkovo zložité, keďže nejde o konanie s cudzím prvkom, nejde o konanie, v ktorom by bolo nariadené znalecké dokazovanie ani nejde o konanie s väčším počtom neustále sa meniacich strán sporu. V predmetnom konaní nemožno identifikovať ani znaky právnej*

zložitosti. V tomto konaní sa neriešia také otázky, ktoré by ešte neboli v judikatúre riešené ani nejde o právne otázky, v ktorých by existovala rozdielna rozhodovacia činnosť... obdobné prípady (spory o vydanie bezdôvodného obohatenia vzniknutého neoprávneným prijímaním sociálnych služieb) predstavujú jeden z bežných typov sporov riešených okresným súdom, pričom u tohto typu sporov sa vyvinula už aj ustálená rozhodovacia činnosť tak okresného súdu ako aj Krajského súdu v Bratislave...“, a tvrdí, že „svojím správaním v predmetnom súdnom konaní žiadnym spôsobom neprispel k vzniknutým prietahom.“. Zároveň argumentuje, že „sťažnosť podľa ustanovenia § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov nepredstavuje účinný, efektívny prostriedok ochrany práv sťažovateľa porušených prietahmi v konaní“, a odôvodnenie sťažnosti uzatvára tvrdením, že „procesný postup okresného súdu v súdnom konaní sp. zn. 15C 288/2016 je chaotický, nesústredený a poznačený významnými obdobiami nečinnosti. Do dnešného dňa okresný súd neukončil ani písomné štádium konania – prípravu na pojednávanie. Nemožno preto očakávať, že vo veci bude rozhodnuté v dohľadnom čase. Z celkovej dĺžky konania 1 rok a 9 mesiacov (od 30.12.2016 do 30.09.2018) predstavuje obdobie nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu 1 rok a 7 mesiacov. Sme preto toho názoru, že v súdnom konaní sp. zn. 15C 288/2016 dochádza k bezdôvodným prietahom.“.

5. Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sa sťažovateľ domáha toho, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa Domovu sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov Rača na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 15C 288/2016 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 15C 288/2016 konal bez zbytočných prietahov.

3. Domovu sociálnych služieb a zariadeniu pre seniorov Rača priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2.000,- EUR (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava

III povinný vyplatiť do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť sťažovateľovi náhradu trov konania v plnej výške do 30 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

8. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde môže sťažnosť podať fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným

zásahom sa porušili jej základné práva alebo slobody, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

10. Z obsahu sťažnosti, ako i z jej petitu zjavne vyplýva, že sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 288/2016.

11. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

12. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

13. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, II. ÚS 186/2010).

III.

14. Z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom

právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity.

15. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ústavný súd v systéme ochrany základných práv a slobôd predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, I. ÚS 480/2013, II. ÚS 544/2017). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

16. Ústavný súd už viackrát rozhodol (m. m. I. ÚS 21/99, IV. ÚS 153/03, I. ÚS 33/05), že účelom práva účastníka konania pred všeobecným súdom podať sťažnosť na prietahy v konaní je poskytnutie príležitosti tomuto súdu, aby sám odstránil protiprávny stav zapríčinený porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Ústavný súd preto o sťažnosti, ktorou je namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, koná iba za predpokladu, ak sťažovateľ preukáže, že využil možnosť podať sťažnosť na prietahy v súdnom konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), alebo ak sa preukáže, že túto podmienku nespĺnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

17. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ nepodal predsedovi okresného súdu sťažnosť na postup súdu proti porušovaniu práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch.

18. Podľa názoru ústavného súdu sa podanie sťažnosti na prietahy v konaní v zmysle zákona o súdoch zásadne považuje za účinný prostriedok ochrany takých základných práv, ktoré súvisia so základným právom na súdnu ochranu, ako aj so základným právom na konanie bez zbytočných prietáhov (napr. IV. ÚS 153/03, IV. ÚS 278/04). Účinnosť takého právneho prostriedku ochrany pred zbytočnými prietahmi v súdnom konaní potvrdzuje aj znenie zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý vo viacerých ustanoveniach zdôrazňuje povinnosť sudcu konať bez zbytočných prietáhov a ustanovuje za také prietahy aj disciplinárnu zodpovednosť [§ 2 ods. 2, § 30 ods. 4, § 52 ods. 1, § 116 ods. 1 písm. b) a § 118 ods. 1 citovaného zákona]. Podobne aj zákon o súdoch v § 64 ods. 1 ustanovuje, že „Účelom vybavovania sťažnosti je zistiť, či v danej veci boli spôsobené prietahy v konaní...“. V zmysle prvej vety druhého odseku citovaného zákonného ustanovenia „Orgán, ktorý vybavuje sťažnosť, je povinný na účel zistenia stavu veci prešetriť všetky skutočnosti“. Napokon podľa tretieho odseku predmetného zákonného ustanovenia „Ak orgán poverený vybavovaním sťažnosti zistí, že sťažnosť je dôvodná, prijme a zabezpečí vykonanie opatrení na odstránenie nedostatkov, ak je to potrebné, vyvodí za vzniknuté nedostatky voči zodpovedným osobám dôsledky“. V súvislosti s tým ústavný súd poznamenáva, že vyčerpanie opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je oprávnený podľa osobitných predpisov, je jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a teda podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

19. Keďže zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu nevyplýva, že sťažovateľ, ktorý je kvalifikovane právne zastúpený, sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní podal, a ani netvrdí, že ju nepodal z dôvodov hodných osobitného zreteľa, a existenciu takýchto dôvodov nemožno vyvodiť ani z obsahu jeho sťažnosti (§ 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde), ústavný súd, opierajúc sa o svoju stabilnú judikatúru (napr. IV. ÚS 44/03,

II. ÚS 7/04, II. ÚS 107/04), dospel k záveru, že vzhľadom na okolnosti prípadu niet dôvodu predpokladať, že by využitie sťažnosti podľa § 62 a nasl. zákona o súdoch neumožnilo účinnú ochranu základného práva sťažovateľa priznaného mu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto bolo potrebné jeho sťažnosť odmietnuť už pri jej predbežnom prerokovaní.

20. Nad rámec uvedeného k argumentácii sťažovateľa judikatúrou ESLP (rozsudky Ištván, Ištvánová proti Slovenskej republike a Komanický proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012 a ďalšie) a ostatnou judikatúrou ústavného súdu (nálezy ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 236/2017 z 19. júla 2017 a sp. zn. I. ÚS 156/2017 z 24. mája 2017 a iné) ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach danej veci ide o skutkovo odlišný stav, keď napadnuté konanie trvá (v čase rozhodovania ústavného súdu) dva roky a podľa zistení ústavného súdu je vo veci nariadený termín pojednávania na 27. február 2019.

21. Na základe uvedeného rozhodol ústavný súd s ohľadom na konkrétne okolnosti tohto jednotlivého prípadu tak, že sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako neprípustnú.

22. Ústavný súd v závere pripomína, že toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej v zmysle § 24 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni tomu, aby po splnení všetkých zákonom predpísaných náležitostí v prípade zotrvania na stanovisku, že postupom okresného súdu dochádza k zbytočným priet'ahom aj napriek tomu, že bola podaná sťažnosť predsedovi okresného súdu na priet'ahy v napadnutom konaní, predložil sťažovateľ v tejto veci ústavnému súdu novú sťažnosť.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2019